

Milčo Mančevski

Duh moje majke

Kratka priča

1.

Oko 6:30 završila se zima

2.

Jeste li čuli svađu?

Bez vređanja, je l' da?

3.

MAJKA

Kad si malokrvan ni komarci neće da te ujedaju
a tvoja majka nije ovde, ne jezdi lagano nebom, ostavljajući beli trag
u ogromnoj stolici izvrnutoj naopačke dok oko tebe čiste, a ti dobijaš veliki
kliker...

...kao da je telefonska linija tvoja pupčana vrpca.

4.

...a svi su pričali o Žužuinom orgazmu.

5.

Miriše na leto
blaga meka skica
u kojoj se lagani miris zadržava u vazduhu
miriše na leto

6.

Supermen & Robin Hud su još uvek živi u Holivudu.

Narodna pesma na Radiju Ljubljana
19:20 6. 83.

7.

21. oktobra, 83., oko 4 popodne sanjao sam morbidan san. Bio je
toliko užasan da sam se probudio. Tu su bili neki ljudi iz života posle

smrti. Plašio sam se da ponovo zaspim, ali i da ustanem.
Počeo sam da čitam knjigu. Pročitao sam poglavlje iz knjige „Beograd za početnike“ Bogdana Tirnanića. Znao sam da je to vedra knjiga i da će me razveseliti. Onda sam zaspao.

21. 10. 83.

8.

Cilj rata nije samo ubijanje, već i da se preživeli ubede da se predaju.

9.

Poljubio je i rekao:
„Politika“,
kao novine.

&

„Pitanje je“, rekla je Alisa, „da li možeš da učiniš da reči znače mnogo različitih stvari“.

„Pitanje je“, rekao je Hampti Dampti, „koja će biti glavna – to je sve“.

10.

Do 103

SADRŽAJ

Uvod VII

Acconci 2-7

Atkinson 8-11

Atkinson, Bainbridge, Baldwin, Hurrell 22-25

Bainbridge 26-31

Baldessari 32-33

Barry 34-41

Barthelme 42-43

Battock 44-45

Becher, B. I H. 46-49

Bochner 50-59

Buren 60-77

Burgin 78-87

Burgy 88-91

Burn 92-95

11.

UKUSI SOBA

Neki čudni ukusi
soba
preplavljaju me
i guraju nazad
u detinjstvo
velikih stvari

&

ZUB, MOLJAC

Koji strah
je
tako
veliki
da ispuni
ceo
stan?

&

Zašto svaka soba
mora da ima
iste gardarobere?

12.

Pokušaj propao, ali autopsija je dala zanimljive rezultate.

&

Brojne supstance izazivaju gorak ukus kod ljudi.

*Iz rada predstavljenog na 22.
Kongresu Antropološkog društva
Jugoslavije.*

13.

LETNJA ULICA

Prozori otvoreni na spolja poput leptirovih krila.
A ljudi između njih plivaju u toplom vazduhu.

14.

U toj religiji ima dve sekte. Po jednoj nema
Boga, dok prema drugoj nema Boga.

15.

MANIFEST KONCEPTUALISTA

Ovo je manifest konceptualista.
Milčo Mančevski, Emil Ansarov,
Atanas Bogdanovski, Vančo Doševski,
Hadži-Angelkovski Gjorgij, Ljubomir Stojsavljević,
Miloje Radaković, Sarkanjac, Dabić,
Prinčevac Žanet, Vanja Ve, Perić Ljiljana,
Petre Bogdanovski, A. Grcev, Pasoski Robi,
Darka Stefanovska, Lidija P.,
Ivan M., Tanja, Zorica Trpkovska, M, Polazar
J. Nikuljska

16.

Upravo za razliku od tih viših ciljeva, izuzetna,
pronijljiva, sasvim originalna psihoanalitička studija Huga Klajna
Ratna neuroza Jugoslovena, u kojoj autor
analizira ponašanje naših veterana od 1943. i posle
rata ima gorku sudbinu većene kritičkih radova:

17.

Uz kreštanje ptica koje beže preko crnog neba, ljudi su tihi,
moja krv boli od čekanja.

18.

VIDEO SAM MONAHINJU KAKO PROSI

Video sam monahinju kako prosi
Bože, video sam monahinju kako prosi.

19.

Pesmom
Umesto spermom.

20.

Niko više nije mlad!

21.

OSEĆAJ

Ponekad, noću, dok kucam u praznom stanu, okrenut
leđima ka vratima, imam osećaj da je neko iza mene.
Baš kao sada.

22.

Različit sam.
Ne mogu da podnesem bol.
Bol me povređuje.

23.

Birokratija je novi vladajući sloj, 12-15 % populacije. Njen glavni zadatak je
da očuva Status Quo kod kuće i u inostranstvu. Zalaže se za promenu
samo ako je to neophodno da bi sačuvala svoju moć.

24.

NEMA PESAMA

Nema pesama
za ovaj svet
na današnji dan
u poštanskim sandučićima
i prekookeanskoj pošti

5. 4. 81.

- Volim sliku sveta kao da su ga svi zaboravili, kao da čeka na poruku koju neko/nešto o njemu nosi.
- to pušta mašti na volju.
- Volim njegovu jednostavnost, možda više slika.
- Dobar ritam. Više poetske napetosti.
- Sasvim različito, ali kreativno/maštovito.
- Verovatno najjuvnutija pesma na svetu, ali me se tiče.
- Čini da poželim da te pokidam na hiljadu komadića i pošaljem te prekookeanskom poštom.

25.

MARKUSOV PORTRET

Mrzim sentimentalne priče, ali Markusova majka je stvarno umrla.

Ulaz u našu kuću je bio napolju, uz drveno stepenište koje vodi do male verande, i kroz paravan-vrata do dnevne sobe, onda u dve sobe, od kojih je jedna sasvim mala, a druga na putu do kupatila.

Markus je živio odmah vrata pored. Davao nam je da uzimamo šoljice za kafu iz njegove garaže. Njegov otac je bio poznat po tome što je napravio skulpture ispred biblioteke, na malom brdu, koje sam ja

fotografisao uopšte ne znajući da su to skulpture Markusovog oca.

Markus mi je pomagao da pišem akreditacije za moj film – pisao sam ih ružičastom kredom na zadnjem delu kuće kao grafite, onda sam ih fotografisao, ali ih nisam iskoristio, hteo sam nešto otmenije.

Markus je slikao, i radili smo razne stvari.

Bio je tu i onaj ludak koji je pratio devojke i za njima zviždao, i još je i ulazio u njihove stanove. Čak sam ga i ja jednom video. Kuća je bila spakovana. Tu je bilo stvari koje su pripadale svima nama. Dvojica su spavala u dnevnoj sobi, dvojica sa psom u maloj sobi, a nas dvojica u sobi na putu za kupatilo. Probudio sam se i ugledao njegovo blede lice u vratima. Pomislio sam da spavam, pa sam se vratio u krevet, ali sam odmah ponovo ustao. Nije ga bilo, ali ja sam znao da je bio tu.

Markus je slikao portret svoje majke. Nije

mi se dopadao taj portret. Markus nam je dopuštao da koristimo njegov telefon. Kada sam tražio pasoš koji sam izgubio, puno sam koristio Markusov telefon. Jednom me je sa Markusom posetio moj nesuđeni profesor.

Jednom, kasnije me je pitao šta se dogodilo sa Markusom, pošto je on bio prijatelj s njegovim roditeljima, a sada je dečak bio sasvim sam. Pitanje Frenka Pejna me je iznenadilo.

...Markus je imao crnu kovrdžavu kosu i plave oči. Bio je, zapravo dobar prijatelj, ali ko je to onda primećivao. Ja sam gruvao teoriju filma.

...Ovi čudaci živeli su ispod nas. Jedan od njih se radio na smrt, imao orlovski nos i lišaj namesto brade. Bio je perfekcionista i vrlo delikatan. Mislili smo da je nevin. Drugi je bio još čudniji. Bio je običan momak, ali se uvek nekako smešio i bio zeznut. Jednom prilikom su se posvađali, tako da je svaki kuvao samo za sebe. Nijedan od njih nije jeo tipičan biftek i povrće sa mlekom.

...Mislim da ih je Markus poznavao, ali nema načina da se setim kakav je bio njihov odnos. Koristili smo i njihov telefon, takođe.

Markus nije završio platno sa portretom svoje majke.

Znali su da će umreti, ali ja to nisam shvatao tako ozbiljno.

...Kasnije, Tori je okačila nedovršen portret preko prozora, lepo se uklopio, ali mi se i dalje nije dopadao.

11. 4. 1984.

26.

Kako samo ozbiljna može da bude ova aktivnost vidi se iz *Black Happening-a*

pesnika Josefa Honysa (1919-1969), koji je priredio svoju lažnu sahranu

kao „Događaj mistifikacije“, pozvao je prijatelje, i onda, u stvari, bez njihovog znanja počinio samoubistvo (23).

27.

Dijalektički materijalizam, u vrelini dana, izvlači pijuk iz svoje kabanice.

28.

SPIRALNI MOL

Rad „Spiralni mol“,

koji je danas pod vodom,
postigao je mitski status.
Mol predstavlja
umetničko delo,
dok su
film
i
tekst
koji ga prate
dokumentarno-kritički radovi.
njihovo postojanje stvara
kontekst
za „Mol“,
i u širem smislu otvaraju mogućnost da ovaj komad
funkcioniše kao umetničko delo.

18.6.84.

29.

Večnost je Petogodišnji plan:

30.

LJUBAV

Ustao sam popodne i zapalio cigaretu koju sam ostavio
davno, dok sam još bio u Skoplju.
Negde je oko ponoći. Pušim i za pola sata sam naduvan.
Gledam MTV.
Sve što želim je da gledam MTV.
Pušim i sve više sam naduvan.
Najaktivniji sam oko ponoći.
Moj životni san je da gledam MTV.
Najbolje gledam MTV kada se naduвам oko ponoći.
Ponekad pijem. Pivo ili džin. Umesto duvanja. MTV
ostaje. Nепrestano.
Ja volim MTV.
Ponekad, negde u pozadini, želja da opišem
svoju ljubav prema MTV iskricama. Na sreću, na tome ostaje.
Uh!

31.

NOĆNA MISIJA

Oko baterije bodljikava žica, a straža iza
nje. Vođa je dao signal i partizan istrčava iz kolone.
Nožem, precizno pogađa Nemca, koji pada

nečujno. Tiho, krupnim koracima trče do žica, presecaju ih i ulaze. Iznenada se oglasio mitraljez. Nakon opšteg iznenađenja, i nakon što je nekoliko drugova mrtvo, svi su naglo sagnuli glave. Mitraljez se spustio na dole.

Sa makedonskog prevela Tatjana Popović